Europski parlament
2024-2029

Odbor za vanjske poslove

2024/0000(INI)

15.10.2024

NACRT IZVJEŠĆA

o provedbi zajedničke sigurnosne i obrambene politike – godišnje izvješće za 2024.
(2024/0000(INI))

Odbor za vanjske poslove

Izvjestitelj: David McAllister

PR_INI

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE 15

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o provedbi zajedničke sigurnosne i obrambene politike – godišnje izvješće za 2024. (2024/0000(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU), a posebno njegove članke 14., 16., 21., 24., 36. i 41.,

– uzimajući u obzir Međuinstitucijski sporazum od 16. prosinca 2020. između Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o proračunskoj disciplini, suradnji u proračunskim pitanjima i dobrom financijskom upravljanju te novim vlastitim sredstvima, uključujući plan za uvođenje novih vlastitih sredstava[1],

– uzimajući u obzir izvješće potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 20. lipnja 2024. naslovljeno „Izvješće o Zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici – naši prioriteti za 2024.”,

– uzimajući u obzir „Strateški kompas za sigurnost i obranu – za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti”, koji je Europsko vijeće potvrdilo 21. ožujka 2022.,

– uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća od 22. ožujka 2024., 18. travnja 2024. i 27. lipnja 2024.,

– uzimajući u obzir zaključke Vijeća za vanjske poslove od 18. ožujka, 22. travnja, 24. svibnja, 24. lipnja i 22. srpnja 2014.,

– uzimajući u obzir Odluku Vijeća (ZVSP) 2021/509 od 22. ožujka 2021. o uspostavi Europskog instrumenta mirovne pomoći i o stavljanju izvan snage Odluke (ZVSP) 2015/528[2],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A10-0000/2024),

A. budući da je tempo geopolitičkih promjena dramatičan i da autokratski akteri djeluju pojedinačno i usklađeno kako bi ugrozili međunarodni poredak utemeljen na pravilima i njegove multilateralne organizacije; budući da su sukobi sve češći i da se uporaba sile sve više normalizira kao sredstvo za ostvarivanje političkih ciljeva i od strane država i od strane nedržavnih aktera;

B. budući da je geopolitički kontekst u kojem EU djeluje naglasio potrebu za ambicioznijim, vjerodostojnijim i ujedinjenijim djelovanjem EU-a na svjetskoj sceni i istaknuo potrebu da države članice pokažu potrebnu razinu političke volje za

[1] SL L 433I, 22.12.2020., str. 28., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.
[2] SL L 102, 24.3.2021., str. 14., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/509/2024-03-18.

redefiniranje zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) u punopravnu europsku politiku; budući da bi se EU u svojem vanjskom djelovanju trebao voditi vrijednostima i načelima sadržanima u članku 2., članku 3. stavku 5. i članku 21. UEU-a, koji su nadahnuli stvaranje, razvoj i proširenje EU-a; budući da bi se EU u skladu s time trebao zalagati za slobodu i demokratske standarde diljem svijeta, kao i univerzalnost ljudskih prava;

C. budući da se u izvješću najprije preispituje godišnje izvješće o ZVSP-u potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te se ono zatim dopunjuje stajalištima Parlamenta o ciljevima ZVSP-a za 2025.; budući da se time izvješće posebno proširuje na globalne posljedice ruske ratne agresije na Ukrajinu, sukob i mir na Bliskom istoku, suradnju s partnerima istomišljenicima i opću vidljivost djelovanja EU-a u inozemstvu; budući da je stav Parlamenta o ZVSP-u usmjeren prema budućnosti naposljetku istaknut ključnim zahtjevima u vezi sa sljedećim višegodišnjim financijskim okvirom i parlamentarnim nadzorom nad njim;

D. budući da u području ZVSP-a Europski parlament izvršava funkcije političkog nadzora i savjetovanja; budući da Europski parlament izvršava proračunsku funkciju za to područje politike zajedno s Vijećem, osim u slučajevima kada Vijeće jednoglasno odluči da rashode snose države članice; budući da Europski parlament mora u potpunosti izvršavati sve svoje nadležnosti kako bi povećao demokratski legitimitet ZVSP-a; budući da druge institucije moraju na odgovarajući način prilagoditi svoju suradnju s Europskim parlamentom;

I. Godišnje izvješće potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku za 2024.

1. napominje da je izvješće podneseno Europskom parlamentu 20. lipnja 2024.; podsjeća da bi izvješće trebalo biti usmjereno na budućnost; u nastavku komentira nekoliko događaja koje je potpredsjednik Komisije / Visoki predstavnik istaknuo u svojem izvješću;

2. posebno pozdravlja:

   - uspješan dovršetak postupka analitičkog pregleda za Albaniju krajem 2023.; ponavlja poziv da se bez daljnje odgode uđe u sljedeću fazu pregovora; ističe potrebu za daljnjim jačanjem reformi kako bi se uklonili nedostaci koji i dalje postoje u pogledu „temeljnih pitanja”;

   - otvaranje pristupnih pregovora s Bosnom i Hercegovinom; potiče vlasti da poduzmu sve relevantne korake utvrđene u preporuci Komisije od 12. listopada 2022.; žali zbog provokativne retorike i secesionističkih zakona i politika vodstva entiteta „Republika Srpska” te u tom kontekstu podsjeća na važnost vidljive prisutnosti misije EUFOR Althea;

   - napredak u dijalogu Beograda i Prištine, posebno u području slobode kretanja i energije; žali zbog nedostatka napretka u provedbi puta prema normalizaciji i poziva na ulaganje napora i kapaciteta za normalizaciju odnosa i razvoj dijaloga uz posredovanje EU-a;

- napredak koji je Crna Gora ostvarila u ispunjavanju privremenih mjerila za poglavlja 23. i 24. pravne stečevine EU-a; potiče zemlju da nastavi ostvarivati napredak i brzo provede reforme povezane s EU-om;

- uspješan dovršetak postupka analitičkog pregleda za Sjevernu Makedoniju krajem 2023.; poziva na početak sljedeće faze pregovora bez daljnje odgode; poziva vladu Sjeverne Makedonije da konstruktivno surađuje sa susjednim zemljama kako bi se uklonile preostale prepreke za napredak u pristupnim pregovorima;

- uspješan nastavak dijaloga o ZVSP-u između EU-a i njegovih partnera na zapadnom Balkanu te važnost tih partnerstava za mir i sigurnost; podsjeća da je proširenje EU-a geostrateško ulaganje koje zahtijeva predanost EU-a i zemalja kandidatkinja na njihovu pristupnom putu; u tom kontekstu podsjeća na stalnu potrebu za reformama u pogledu vladavine prava, temeljnih prava i javne uprave te za usklađivanjem sa ZVSP-om, među ostalim u pogledu sankcija;

- odluku o otvaranju pregovora o pristupanju s Ukrajinom i Moldovom. pohvaljuje činjenicu da se stopa usklađenosti Moldove sa ZVSP-om znatno povećala s 54 % u 2022. na 86 % u 2024. godini; poziva na ubrzanje analitičkog pregleda i pravodobnu organizaciju naknadnih međuvladinih konferencija;

- aktualne pokušaje Armenije i Azerbajdžana da normaliziraju svoje odnose; potiče ih da bez odgode potpišu sveobuhvatan mirovni sporazum;

3. posebno osuđuje:

- aktualni ruski agresivni rat protiv Ukrajine i sve češće ruske napade na civilne ciljeve i civilnu infrastrukturu u Ukrajini; zahtijeva da Rusija i snage pod njezinom kontrolom prekinu sva vojna djelovanja te da rusko vodstvo odmah i bezuvjetno povuče svoje postrojbe iz Ukrajine i iz bilo koje druge zemlje čije državno područje, ili njegove dijelove, nezakonito drži;

- ulogu nelegitimnog režima Aleksandra Lukašenka u *de facto* predaji bjeloruskog suvereniteta Kremlju kako bi zadržao svoju kontrolu nad Bjelarusom;

- sve češće zlonamjerne aktivnosti, uplitanje i hibridno ratovanje koje Ruska Federacija, njezine institucije i posrednici provode u podrivanju i slabljenju demokratske stabilnosti i suvereniteta Republike Moldove;

- brutalne i neselektivne terorističke napade Hamasa diljem Izraela 7. listopada 2023., koji su potaknuli sukob u Gazi koji ima nerazmjeran učinak na civile i prouzročio je katastrofalnu humanitarnu situaciju;

- kontinuirano nepoštovanje obveza od strane Irana u pogledu pravne zaštite u okviru Zajedničkog sveobuhvatnog akcijskog plana i napredak njegova nuklearnog programa za koji ne postoji nikakvo vjerodostojno civilno opravdanje;

- nezakonito pritvaranje europskih građana u Iranu; potiče potpredsjednicu Komisije / Visoku predstavnicu Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da učini sve što je u njezinoj moći kako bi se oslobodili ti građani i okončala praksa

iranske talačke diplomacije;

- nedavno donošenje zakona o „promicanju vrlina i sprečavanju poroka” u Afganistanu, kao i tamošnje sustavno kršenje ljudskih prava i temeljnih sloboda, a posebno ekstremno tumačenje šerijata kojim se žene izostavljaju iz javnog života, onemogućuje im se pristup zdravstvenoj skrbi, a da ih pritom ne prati muški rođak, i obrazovanje nakon završetka šestog razreda; zahtijeva od *de facto* vlasti Afganistana da se ukinu sva rodno uvjetovana ograničenja za žene i naglašava da to mora biti ključni preduvjet za svaki kontakt međunarodne zajednice s talibanima; ustraje u tome da se odnosi s talibanima temelje na strogim uvjetima, na temelju pet mjerila koje je utvrdilo Vijeće za suradnju s de facto vlastima, te da traže da počinitelji odgovaraju za teška kršenja prava djevojčica i žena, među ostalim uz pomoć restriktivnih mjera;

- sve veći opseg i intenzitet operacija plovila i zrakoplova kineske vlade koje zastrašuju kineske susjede; osuđuje sustav prisilnog rada pod vodstvom vlade i kineske zločine protiv čovječnosti u Xinjiangu;

- odluku vojnih režima središnjeg Sahela u Burkini Faso, Maliju i Nigeru da napuste Gospodarsku zajednicu zapadnoafričkih država (ECOWAS), što je ECOWAS gurnulo u duboku političku krizu; prima na znanje *de facto* zatvaranje misije Europske unije za izgradnju kapaciteta u Nigeru (EUCAP Sahel Niger) i neproduljenje misije Europske unije za osposobljavanje u Maliju (EUTM Mali);

- autoritarni režim Daniela Ortege i Rosario Murillo koji sustavno potkopavaju demokratske strukture Nikaragve podsjeća da režim u Nikaragvi održava snažne veze s drugim autokracijama, kao što su one u Iranu, Venezueli i Kubi; najoštrije osuđuje sustavna kršenja i povrede ljudskih prava koje je počinio kubanski režim; oštro osuđuje i u potpunosti odbacuje izbornu prijevaru koju je organizirao režim u Venezueli i zahtijeva da Madurova vlada prekine svoju politiku represije i napada na civilno društvo i oporbu;

4. slaže se sa sljedećim:

- potrebno je poboljšati odnose s Turskom; pozdravlja djelomično smirivanje napetosti u istočnom Sredozemlju i Egejskom moru; ponovno izražava zabrinutost zbog toga što je vanjska politika Turske i dalje u suprotnosti s prioritetima EU-a u okviru ZVSP-a;

- EU i turska vlada trebaju hitno nastaviti proces zajedničkog promišljanja koji vodi do uzajamno korisnog, dinamičnijeg i strateškog partnerstva, uzimajući u obzir ključnu ulogu Turske u regiji i njezinu važnost kao saveznika u NATO-u;

- Turska ulaže neodgovarajuće napore u usklađivanju sa ZVSP-om EU-a, među ostalim u pogledu sankcija i sprečavanja izbjegavanja sankcija; potrebo je da Turska blisko surađuje s izaslanikom EU-a za sankcije; žali zbog neprihvatljive prirode solidarnosti i potpore koju je predsjednik Turske javno pružio terorističkoj organizaciji Hamas;

- pozivom Turskoj da radi na konstruktivnom, a ne asertivnom i agresivnom pristupu

u svojem susjedstvu;

- činjenicom da zakon o „transparentnosti stranog utjecaja”, zakon o „obiteljskim vrijednostima i zaštiti maloljetnika” te izmjene Izbornog zakona u Gruziji nisu u skladu s vrijednostima i demokratskim načelima EU-a; podsjeća na to da će se zahtjev Gruzije za pristupanje EU-u ocjenjivati na temelju njezinih zasluga i uspjeha te zemlje u ispunjavanju kopenhaških kriterija za članstvo u EU-u;

- zabrinutošću zbog ruskog i kineskog pritiska u regiji i naglašava potrebu da se na to odgovori povećanjem prisutnosti EU-a u središnjoj Aziji; ističe da je jačanje gospodarskih odnosa i političkih veza sa zemljama središnje Azije u interesu EU-a, među ostalim i kako bi se riješilo pitanje izbjegavanja sankcija protiv Rusije i Bjelarusa;

- činjenicom da je Arktik od geostrateške važnosti u pogledu širenja mogućih pomorskih putova, pristupa prirodnim resursima, očuvanja klime, teritorijalnih pretenzija, među ostalim zbog ruskog vojnog širenja na krajnjem sjeveru, te u pogledu slobode i sigurnosti plovidbe;

II. Ciljevi ZVSP-a u 2025.

5. u sljedećem odjeljku utvrđuje ciljeve Parlamenta u području ZVSP-a u 2025., čime se dopunjuju stajališta iznesena u godišnjem izvješću o ZVSP-u potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku;

Suočavanje s globalnim posljedicama ruske ratne agresije na Ukrajinu

6. napominje da brojni autokratski akteri diljem svijeta pomno prate odgovor EU-a na rusku ratnu agresiju na Ukrajinu i da će taj odgovor imati presudan utjecaj na određivanje njihova ponašanja na međunarodnoj sceni;

7. poziva Ukrajinu da nastavi s napretkom prema članstvu u EU-u koristeći se svim sredstvima koja su joj stavljena na raspolaganje u okviru Instrumenta za Ukrajinu i da osigura smisleno sudjelovanje svojeg civilnog društva u fazama njegove provedbe i praćenja;

8. poziva EU i njegove države članice da pruže humanitarnu, vojnu, gospodarsku, financijsku i političku potporu na sve moguće načine do pobjede Ukrajine kako bi se konačno stalo na kraj ruskoj ratnoj agresiji i omogućilo Ukrajini da oslobodi cijeli svoj narod i ponovno stekne potpunu kontrolu nad čitavim teritorijem unutar međunarodno priznatih granica; posebno ističe hitnu potrebu da se Ukrajini osiguraju povećani kapaciteti protuzračne obrane kako bi obranila svoju kritičnu energetsku infrastrukturu prije nadolazeće zime te poziva države članice da odmah ukinu ograničenja upotrebe zapadnih oružanih sustava isporučenih Ukrajini protiv legitimnih vojnih ciljeva na ruskom teritoriju;

9. poziva EU i države članice da povećaju učinkovitost 14 dosad donesenih paketa sankcija i usvoje nove čim se pojavi potreba; poziva na učinkovitu suradnju s partnerima istomišljenicima diljem svijeta kako bi se povećao pritisak na Rusiju;

10. nepokolebljivo podupire mirovni plan u deset točaka koji je predložio ukrajinski predsjednik Zelenski i podsjeća da se svaka inicijativa usmjerena na okončanje ruske ratne agresije mora temeljiti na doprinosu Ukrajine i da je u konačnici mora prihvatiti ukrajinski narod;

11. ponavlja da Ukrajina, kao žrtva agresije, ima legitimno pravo na samoobranu u skladu s člankom 51. Povelje UN-a; poziva potpredsjednicu Komisije / Visoku predstavnicu Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Komisiju, Vijeće i dotične države članice da omoguće učinkovite ukrajinske protumjere protiv Rusije; podsjeća da je Rusija prekršila međunarodno pravo i da je potpuna zapljena zamrznute ruske imovine primjeren korak prema izvršenju obveze Rusije da poštuje međunarodno pravo i da Ukrajini i drugim oštećenim stranama nadoknadi gubitke uzrokovane ruskom ratnom agresijom;

12. naglašava da institucije EU-a i države članice trebaju hitno potaknuti uspostavu posebnog međunarodnog suda za kazneni progon zločina agresije nad Ukrajinom za koji su odgovorni političko i vojno vodstvo Ruske Federacije te njezini saveznici;

13. pohvaljuje Prijedlog Komisije o uspostavi Mehanizma suradnje za zajmove Ukrajini koji iznosi procijenjenih 35 milijardi EUR i predstavlja odgovor na poziv Parlamenta te se temelji na odluci Vijeća o usmjeravanju izvanrednih prihoda od imobilizirane ruske državne imovine u Fond za pomoć Ukrajini i Instrument za Ukrajinu, kao i na odluci skupine G7 o zajmu za Ukrajinu u iznosu od 50 milijardi USD osiguranom imobiliziranom ruskom državnom imovinom;

14. podsjeća na činjenicu da je sigurnost Republike Moldove neodvojivo povezana sa sigurnošću Ukrajine i smatra Republiku Moldovu drugom linijom obrane europskog načina života; vjeruje da bi pristupanje i Ukrajine i Moldove EU-u predstavljalo geostrateško ulaganje u ujedinjenu i snažnu Europu; potiče potpredsjednicu Komisije / Visoku predstavnicu Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da poboljša partnerstvo u području ZVSP-a s Ukrajinom i Moldovom konkretnim mjerama, a posebno mjerama kojima se osigurava nepovredivost državnih granica obiju zemalja i među njima;

Rješavanje sukoba i podupiranje mira na Bliskom istoku,

15. potvrđuje pravo Izraela da se brani kako je utvrđeno i ograničeno međunarodnim pravom; poziva na trenutačno i bezuvjetno puštanje na slobodu svih talaca te posljedično na neposredan i dugotrajan prekid vatre kako bi se riješio rizik od masovne gladi i izbijanja zdravstvene epidemije u Gazi; podsjeća da Izrael također ima obvezu zaštititi civilno stanovništvo te da vojne operacije moraju biti razmjerne i u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom;

16. ponavlja svoju nepokolebljivu potporu dogovorenom dvodržavnom rješenju na temelju granica iz 1967., s dvjema suverenim demokratskim državama kao mirnim susjedima i Jeruzalemom kao njihovim zajedničkim glavnim gradom; oštro osuđuje ubrzanje nezakonite izraelske kolonizacije palestinskog teritorija, čime se krši međunarodno pravo; izražava zabrinutost zbog sve većeg nasilja koje provode izraelske snage i ekstremistički doseljenici na Zapadnoj obali i u istočnom Jeruzalemu; izražava potporu mirovnom planu predsjednika SAD-a u tri faze i žali zbog nedostatka volje obiju strana

da osiguraju njegovu provedbu; nadalje žali zbog toga što posljednji krugovi mirovnih pregovora nisu donijeli konkretne rezultate;

17. izražava zabrinutost zbog porasta tenzija na Bliskom istoku i destabilizirajuće uloge koju iranski režim i njegova mreža nedržavnih aktera imaju u toj regiji; potiče sve strane da pokažu najveću moguću suzdržanost, obvežu se na smirivanje napetosti i suzdrže se od svake daljnje eskalacije jer se regionalni sukob mora izbjeći pod svaku cijenu; poziva potpredsjednicu Komisije / Visoku predstavnicu Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i države članice da nastave i pojačaju svoje diplomatske napore s međunarodnim partnerima, među ostalim sa zemljama Zaljeva, kako bi se potaknulo hitno smirivanje napetosti i smislen dijalog;

18. pozdravlja odluku EU-a o obnavljanju sankcija protiv Irana do srpnja 2025., među ostalim sankcioniranjem iranske proizvodnje bespilotnih letjelica i projektila te njihove isporuke u Rusiju i širu regiju Bliskog istoka; ističe da mogućnosti sankcioniranja koje još nisu iscrpljene obuhvaćaju mnogo restriktivniji pristup prijenosu tehnologije izvozom proizvoda koji nisu kategorizirani kao proizvodi „dvojne namjene”; podsjeća da je Europski parlament pozvao na to da se Hezbolah i iranska Islamska *revolucionarna garda* dodaju na EU-ov popis terorističkih organizacija;

19. ističe čvrste veze između Irana i Islamske revolucionarne garde, njegovih posrednika kao što su hutisti, iračke i sirijske paravojne postrojbe i organizacije s EU-ova popisa terorista, konkretno Hamas i vojno krilo Hezbolaha; poziva Vijeće i potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da Hezbolah u cijelosti uvrste na EU-ov popis terorističkih organizacija; žali zbog napada Hezbolaha na Izrael koji su rezultirali izraelskom kopnenom invazijom na Libanon; duboko je zabrinut zbog stanja u Libanonu te podsjeća na potrebu za prekidom neprijateljstava što je prije moguće kako bi se stvorio prostor za diplomatsko rješenje duž plave crte razgraničenja, u skladu s Rezolucijom 1701 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, što je jedini put prema smirivanju napetosti i trajnoj stabilizaciji granice između Izraela i Libanona;

20. slaže se s ciljem da se Iranu pod svaku cijenu onemogući nabava nuklearnog oružja; ističe, međutim, činjenicu da je režim u Teheranu jasno odbio oživljavanje ZSAP-a i istodobno povećao svoju sposobnost u području nuklearnog naoružanja; žali zbog činjenice da trenutačno ne postoji strategija kojom bi se Iran uvjerio u to da se suzdrži od izgradnje vojnih nuklearnih kapaciteta, kao ni akcijski plan za slučaj da Iran prijeđe prag u području nuklearnog naoružanja; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da predloži revidiranu strategiju prema Iranu;

21. naglašava da EU mora povećati stvarnu prisutnost u toj regiji svim sredstvima koja su mu na raspolaganju te poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da to učini prioritetom za svoj ured i predstojeći VFO;

Poticanje suradnje s partnerima sličnih stajališta

22. ističe da svijet postaje sve više multipolaran i sve manje multilateralan; naglašava da bi se multilateralni forumi, prvenstveno Ujedinjeni narodi i njihove agencije, trebali

smatrati preferiranim formatom EU-a za međunarodnu suradnju; u tom pogledu izražava zabrinutost zbog jačanja relevantnosti isključivih oblika suradnje, koji se suočavaju sa sve većom konkurencijom; istodobno primjećuje da se međunarodne institucije i norme sve više instrumentaliziraju; naglašava da taj trend stavlja EU u delikatan položaj s obzirom na potrebu da se održi ravnoteža između pozivanja na širok i inkluzivan koncept multilateralizma i davanja prednosti suradnji s odabranim partnerima sličnih stajališta;

23. u tom smislu naglašava da geopolitički kontekst u kojem EU djeluje i dalje obilježava radikalna nesigurnost i prelazak sa suradnje na natjecanje; sa zabrinutošću primjećuje da se sve vrste interakcije koriste kao oružje i primjećuje da taj trend narušava međunarodnu suradnju u vrijeme kad se globalne tranzicije moraju ubrzati kako bi se učinkovito odgovorilo na globalne izazove; podsjeća na to da si EU ne može priuštiti okretanje prema unutra te da mora ostati otvoren i angažiran u svijetu;

24. podsjeća na važnost čvrstog i konstruktivnog partnerstva s Ujedinjenom Kraljevinom; pozdravlja obnovljeni poticaj nove vlade Ujedinjene Kraljevine da zajedno s EU-om razmotri mogućnosti za bližu vanjsko-političku i sigurnosnu suradnju, što bi imalo dodanu vrijednost i za EU i za Ujedinjenu Kraljevinu; traži da Parlament bude propisno uključen u ta promišljanja i o njima propisno obaviješten;

25. podsjeća da je transatlantski odnos i dalje najvažniji i strateški odnos za EU i države članice, a to se ističe jedinstvom i snagom partnerstva, što se pokazalo nakon ruske invazije na Ukrajinu; ističe da je čvrst transatlantski odnos i dalje neophodan za sigurnost partnera s obiju strana Atlantika; poziva Komisiju da potiče čvršće veze s ključnim partnerima u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi kako bi se odgovorilo na globalne izazove koji utječu na naše zajedničke vrijednosti, interese, sigurnost i blagostanje;

26. pozdravlja blizak odnos sa zapadnoeuropskim državama koje nisu članice EU-a, a posebno izvrsnu suradnju u određenim područjima vanjskog djelovanja EU-a; potiče Komisiju da modernizira i produbi bilateralne odnose između EU-a i Švicarske; ističe važnost poticanja još snažnijih odnosa s Norveškom; poziva na brzo potpisivanje Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Andore i San Marina;

27. ponavlja da je mirna i stabilna indopacifička regija utemeljena na pravilima ključni europski interes; u tu svrhu potiče tješnje veze u području vanjske, sigurnosne i obrambene politike s partnerima istomišljenicima u regiji u skladu sa strategijom EU-a za suradnju u indopacifičkoj regiji; potiče potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da promiče vidljivost i učinak vanjskog djelovanja EU-a zajedno s našim indopacifičkim partnerima, posebno Australijom, Novim Zelandom, Južnom Korejom i Japanom;

28. u tom kontekstu podsjeća na duboko i sveobuhvatno partnerstvo EU-a s Japanom, koje bi trebalo poslužiti kao uzor za plodno bilateralno partnerstvo koje omogućuje učinkovito oblikovanje politika u multilateralnim kontekstima; napominje da EU i Japan 2024. obilježavaju 50 godina diplomatskih odnosa te snažno ističe interes EU-a za obostrano produbljivanje i proširenje tog partnerstva u sljedećih 50 godina; prepoznaje temeljnu ulogu Sporazuma o gospodarskom partnerstvu između EU-a i

Japana i Sporazuma o strateškom partnerstvu EU-a i Japana u njihovim odnosima u vrijeme geopolitičkih previranja; potiče obje strane da pokažu potrebnu političku volju za ratifikaciju Sporazuma o strateškom partnerstvu, posebno preostale tri države članice EU-a koje to još nisu učinile;

29. smatra da je uspon Kine i dalje jedan od primarnih geopolitičkih izazova 21. stoljeća koji zahtijeva višedimenzionalan odgovor tako da EU i dalje surađuje s Kinom u pogledu niza ključnih pitanja; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i države članice da nastave diplomatski angažman uz istodobno povećanje odlučnosti EU-a prema Kini kako bi ona preuzela odgovornost kao stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a;

30. ponavlja da je Tajvan ključan partner EU-a i demokratski saveznik u indopacifičkoj regiji; prepoznaje važnost Tajvana u osiguravanju globalnih lanaca opskrbe, posebno u visokotehnološkom sektoru, te poziva na tješnju suradnju EU-a i država članica s Tajvanom; poziva EU i države članice da jasnom i dosljednom porukom pokažu da se nikakav pokušaj jednostrane promjene statusa quo u Tajvanskom tjesnacu, posebno silom ili prisilom, ne može prihvatiti i da će imati visoku cijenu; ističe da teritorijalne pretenzije Kine nemaju nikakvu osnovu u međunarodnom pravu; nadalje, osuđuje činjenicu da Kina blokira sudjelovanje Tajvana u multilateralnim organizacijama; poziva Komisiju i države članice da podrže smisleno sudjelovanje Tajvana u relevantnim međunarodnim organizacijama;

31. ponovno ističe da je Udruženje država jugoistočne Azije (ASEAN) ključan saveznik u jačanju multilateralizma utemeljenog na pravilima; podržava napore ASEAN-a da se dovrše pregovori s Kinom o učinkovitom i materijalnom kodeksu ponašanja u Južnokineskom moru; potiče pojačan angažman i suradnju EU-a s ASEAN-om te rad na sveobuhvatnom strateškom partnerstvu;

32. primjećuje da su geopolitički izazovi učvrstili zajednički interes EU-a i Indije u pogledu osiguravanja sigurnosti, blagostanja i održivog razvoja; poziva na održavanje sastanka na vrhu između Indije i EU-a kako bi bilateralni odnosi ostali prioritet;

33. potiče potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i države članice da se usredotoče na bilateralne odnose s partnerima istog stajališta u Africi, među ostalim s Ganom, Kenijom i Senegalom, uzimajući u obzir zajedničke potrebe i interese kako bi se potaknula stvarna i uravnotežena partnerstva; smatra da bi načelo „više za više” trebalo u potpunosti integrirati u odnose sa zemljama koje nisu članice EU-a, pri čemu EU razvija snažnija partnerstva sa zemljama koje poštuju načela ZVSP-a i zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) te temeljne vrijednosti EU-a; poziva EU da odgovori na očekivanja partnerskih zemalja i da brzo djeluje u skladu s političkim sporazumima s tim zemljama kako bi se pokazalo da je EU ključan i strateški partner i da međunarodni sustav utemeljen na pravilima može odgovoriti na suvremene izazove;

34. ističe potrebu za daljnjim jačanjem suradnje EU-a sa zemljama istoga stajališta u Latinskoj Americi, posebno s obzirom na sve veći utjecaj Kine i Rusije u Latinskoj Americi i na Karibima; poziva države članice i Europsku službu za vanjsko djelovanje da nastave s proaktivnom diplomacijom u toj regiji, sa snažnim naglaskom na obrani

multilateralnog globalnog poretka, međunarodnog prava te poštovanja demokracije i ljudskih prava;

35. poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da suradnju s demokracijama sličnih stajališta učini prioritetom svojeg mandata te da sistematizira suradnju i savjetovanje s demokratskim partnerima istomišljenicima kako bi se poboljšala zajednička pripravnost i pristup resursima za odgovor na krizu;

36. istodobno vjeruje u važnost izgradnje novih saveza, među ostalim sa zemljama našeg susjedstva i „globalnog juga”, uzimajući u obzir zajedničke potrebe i interese kako bi se potaknula stvarna i uravnotežena partnerstva;

Poticanje djelovanja EU-a u inozemstvu

37. ističe ulogu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku u povezivanju ZVSP-a i vanjskih odnosa EU-a kako bi se osigurala najviša razina koordinacije i usklađenosti u vanjskom djelovanju EU-a; međutim, izražava žaljenje zbog toga što u nekim slučajevima nedostaje jasnoće u vanjskom predstavljanju EU-a; ističe potrebu za jasnim definiranjem nadležnosti potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, predsjednika Komisije i predsjednika Europskog vijeća u pogledu vanjskog djelovanja i predstavljanja EU-a;

38. poziva na jačanje ESVD-a, i njegova sjedišta i delegacija EU-a, osiguravanjem odgovarajućih financijskih i ljudskih resursa kako bi se EU mogao bolje pripremiti za trenutačne i nove globalne izazove; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da brzo iznese prijedloge za buduću operativnu strukturu vanjskog djelovanja EU-a;

39. poziva Komisiju da učinkovito i brzo iskoristi strategiju Global Gateway kao održivu alternativu kineskoj inicijativi „Jedan pojas, jedan put” i kao instrument za povećanje prisutnosti i vidljivosti EU-a diljem svijeta;

40. ponavlja da Parlament ima bitnu ulogu u ZVSP-u i da toj politici daje poseban doprinos svojom parlamentarnom diplomacijom te različitim instrumentima, kanalima i kontaktima;

41. poziva na daljnji razvoj preventivne diplomacije EU-a, što obuhvaća mirovno posredovanje i dijalog, kao proaktivnog instrumenta vanjske politike; potiče ESVD da analizira stečena iskustva;

42. ponovno potvrđuje ulogu posebnih predstavnika EU-a koji promiču politike i interese EU-a u određenim regijama i zemljama te imaju važnu ulogu u razvoju čvršćeg i učinkovitijeg ZVSP-a tako što osiguravaju aktivnu političku prisutnost EU-a u ključnim zemljama i regijama te djeluju kao „glas” i „lice” EU-a i njegovih politika;

43. ističe misije i operacije EU-a u inozemstvu za promicanje mira, sigurnosti i napretka u Europi i svijetu; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku:

– da surađuju s Bosnom i Hercegovinom, Kosovom, NATO-om i ostalim relevantnim partnerima, kako bi se snažnim policijskim snagama omogućilo da od 2026. preuzmu sve ključne zadaće unutarnje sigurnosti u Bosni i Hercegovini i na Kosovu, te da pripreme prijedloge za potrebne misije ZVSP-a koje će započeti 2025., korištenjem kapaciteta EU-a za brzo raspoređivanje kao preventivnog vojnog jačanja; podsjeća da bi rashode za te mjere, uključujući rashode za pripravnost kapaciteta za brzo raspoređivanje, trebalo pokrivati iz proračuna EU-a;

– da surađuju s Ciprom, Turskom, Ujedinjenom Kraljevinom i UN-om na provedbi konkretnih mjera za demilitarizaciju zaštitne zone na Cipru te na poboljšanju sigurnosti na otoku, kako zajednice ciparskih Grka tako i turske zajednice na Cipru;

– da ponovno istakne svoju potporu aktualnim naporima Misije EU-a za policiju i uspostavu vladavine prava na okupiranim palestinskim područjima (EUPOL COPPS) i Misije Europske unije za pomoć na granici u Rafahu (EU BAM) u podupiranju reforme sigurnosnog i pravosudnog sektora Palestinske samouprave i integriranog upravljanja granicama;

44. poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da postupi u skladu s primjerima uspješnih mjera evakuacije u Sudanu i pojačane konzularne zaštite te da radi na sveobuhvatnom sustavu zaštite građana EU-a u inozemstvu;

III. Sljedeći VFO i parlamentarni nadzor nad njim

45. smatra da postoji potreba za jačim institucionaliziranim parlamentarnim nadzorom nad vanjskim djelovanjem EU-a, uključujući redovit i pravodoban, ali siguran pristup povjerljivim informacijama;

46. ističe da u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, koja obuhvaća ZSOP, Europski parlament izvršava svoju proračunsku funkciju zajedno s Vijećem; podsjeća na to da on ima i funkciju političkog nadzora nad tim politikama i savjetovanja o njima, kako je navedeno u članku 36. UEU-a;

47. podsjeća da bi sve rashode u okviru ZVSP-a i ZSOP-a trebalo pokrivati iz proračuna EU-a, osim ako Vijeće odluči drukčije na pojedinačnoj osnovi ili ako se rashodi odnose na operacije s vojnim ili obrambenim implikacijama; uviđa da je zadaća Vijeća utvrditi je li određeno djelovanje EU-a u inozemstvu operacija s vojnim ili obrambenim implikacijama; ističe da bi u svim odlukama ZVSP-u ili ZSOP-u koje uključuju rashode Vijeće trebalo razmotriti plaćanje tih rashoda iz proračuna EU-a;

48. ističe da su odluke o ZVSP-u ili ZSOP-u koje uključuju rashode uvijek osnovni odabir za te politike; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da se savjetuje s Europskim parlamentom prije nego što iznese takve prijedloge za odluke o ZVSP-u ili ZSOP-u;

49. podsjeća da je izvršavanje proračunske funkcije Europskog parlamenta neodvojivo povezano s njegovom funkcijom političkog nadzora i savjetovanja; podsjeća da se člankom 36. UEU-a uspostavlja poseban odnos između potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Europskog

parlamenta, što je preduvjet za izvršavanje tih funkcija Parlamenta, te da bi potpredsjednik Komisije / Visoki predstavnik trebao podupirati Parlament u tom pogledu;

50. poziva Komisiju da iznese prijedloge za sljedeći VFO u prvoj polovici 2025. kako bi se osiguralo dovoljno vremena za pregovore o programima; ističe potrebu za detaljnijom proračunskom nomenklaturom i u Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju i u Instrumentu pretpristupne pomoći, čime se proračunskom tijelu omogućuje utvrđivanje političkih i geografskih prioriteta u okviru godišnjeg proračunskog postupka;

51. ističe da svako navedeno pitanje zahtijeva odgovarajući odgovor izvršnih tijela; poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da brzo i u pisanom obliku odgovori na pozive i zahtjeve Parlamenta te na pitanja u vezi s kojima je izrazio zabrinutost; smatra da usmene izjave na sjednicama odbora ili na plenarnoj sjednici mogu biti dostatne kao odgovor samo u iznimnim ili hitnim slučajevima; naglašava da su u trenutačnom zahtjevnom geopolitičkom kontekstu bliska suradnja i partnerstvo između Europskog parlamenta i potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od strateške važnosti; očekuje sustavnije razmjene prije donošenja mandata i strategija ZVSP-a te bolji protok informacija o pregovorima i provedbi međunarodnih sporazuma, kao i memoranduma o razumijevanju; osim toga, očekuje da će Parlament biti učinkovito uključen u cijelu vanjsku politiku i djelovanje EU-a kao sastavni dio „Tima Europa”, čime će se mobilizirati parlamentarna diplomacija kao potpora naporima potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku;

°

° °

52. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Europskom vijeću, Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te vladama i parlamentima država članica.

OBRAZLOŽENJE

Odbor za vanjske poslove svake godine priprema rezoluciju o provedbi zajedničke vanjske i sigurnosne politike kao odgovor na izvješće Visokog predstavnika Unije za vanjsku politiku Europskom parlamentu o zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici. Ovom se rezolucijom ocjenjuje provedba ZVSP-a i ona čini ključnu sastavnicu doprinosa Europskog parlamenta vanjskom djelovanju EU-a, posebno u pogledu povećanog prava nadzora koje je Europskom parlamentu dodijeljeno Ugovorom iz Lisabona.

Izvješće za 2024. prva je rezolucija o provedbi ZVSP-a u ovom parlamentarnom sazivu. U tom smislu ono bi trebalo poslužiti i kao vodič za prioritete nove Komisije i Visokog predstavnika. U izvješću se prvo preispituje godišnje izvješće o ZVSP-u potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te se ono zatim dopunjuje stajalištima Parlamenta o ciljevima ZVSP-a za 2025. Izvjestitelj se ovdje odlučio usredotočiti na strateške trendove koji određuju opću orijentaciju zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a i koji ističu potrebu da EU definira svoje interese i da svoje kapacitete usmjeri na njihovo ostvarivanje. To obuhvaća:

1. posljedice ruske ratne agresije na Ukrajinu,
2. sukob i podupiranje mira na Bliskom istoku,
3. suradnju s partnerima istih stajališta i
4. vidljivost djelovanja EU-a u inozemstvu.

U izvješću se detaljnije razrađuje svaka od tih točaka te se pružaju smjernice budućim izvršnim tijelima EU-a pri definiranju ZVSP-a. Stav Parlamenta o ZVSP-u usmjeren prema budućnosti naposljetku je istaknut ključnim zahtjevima u vezi sa sljedećim višegodišnjim financijskim okvirom i parlamentarnim nadzorom nad njim.